

DROODLE

Tevens verschenen bij *CeTeS.nl*:

Coen Theelen, *Onze Frits is een teckel* (2008)

Coen Theelen, *Broor – Romoires omtrent een nondescript* (2017)

Coen Theelen, *Opgang – Een kleine vertelling* (2017)

Teus Lebon, *Ik ben de gek* (2021)

Coen Theelen

Drooble

Het verhaal van een bewaarengel

2022

Beek, Limburg

Copyright © 2022 Coen Theelen
www.cetes.nl
Eerste druk: oktober 2022
Omslag: Coen Theelen
Portretfoto: Harry Schmeits
Opmaak: Harry Schmeits
Redactie: cetes.nl
ISBN 9789079608041
NUR 301

Het boek *De droom van het beeld* is gecategoriseerd onder NUR-code 301. Dat wil zeggen, literaire roman/novelle. Mede daarom berust elke eventuele overeenkomst tussen personages en werkelijke personen op louter toeval.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

*Het wordt zoo donker in mijn droom;
over de landen waait de regen ...
Een mensch, die ging voorbij de wegen,
Ligt aan de laatste zoom.*

*(A. Roland Holst, 'De zwerver en de ziel',
Voorbij de wegen, 1917)*

Inhoud

Het atelier 1	9
De gieterij	13
Anima 1	19
Het atelier 2	21
Don	29
Elvenmuziek	41
Anima 2	53
Op weg	55
Anima 3: <i>Die Stille der Zeit</i>	75
Terugweg: De droom van het kruis	85
Anima 4	107
Lieke	111
Plannen en dromen	121
Erro(r)	129
Anima 5	137
Ook dit nog (Nawoord)	143

Voor jou

Het atelier

Jos, wil jij deze dame alvast haar siliconen hempje aandoen? Ik moet de kleintjes nog wat kriebelen.’ Lieke zat op een hoge kruk aan het lange eind van de werktafel met een paar kleine ogenschijnlijk rode wassen objecten voor zich en een klein mesje in de hand.

Jos had een nogal omvangrijke sculptuur van klei voor zich op tafel staan. Het was een buste van een naakte vrouw – dat kon je vrij snel zien, dat het een vrouw betrof – van misschien wel een kleine meter hoog. Ze begon vanaf haar middel, een stukje onder de navel of net boven haar venusheuvel, tot en met haar hoofd. Dáárop was een soort hoofddekseel aangebracht, een weefsel van takken leek het wel, waaruit aan beide zijden een gekromde bokkenhoorn recht omhoog rees. Was zij een vrouwelijke *cuckold*, een faun misschien? Het hoofddekseel legde een schaduw over haar ogen maar doordat het gezicht ook enigszins naar beneden gericht was, gaf het je het gevoel dat zij haar ogen dicht had, of in ieder geval dat zij als het ware bij haarzelf naar binnen keek. Aan haar romp ontbraken haar armen maar verder benaderden de vormtechnische details de cognitieve perfectie die elke man bij een vrouw in zijn hoofd of ziel had. Jos zou voor het komende uur niettemin een behoorlijke maar lonende klus ontlenen aan het siliconen lijfje voor deze vrouwelijke, mogelijk bedrogen faun, dat strakker dan welk latexpakje dan ook zich om haar bollingen, holten, groeven, plooiën en kerwen zou gaan sluiten.

‘Doe maar in vier delen,’ vervolgde ze. ‘Twee voor het hoofd en twee voor de romp. OK?’

‘Goed,’ mompelde hij, ‘dan ga ik de lady maar eens vierdelen.’

‘Prima, wel met een beetje respect, hè?’

Lieke had de kleine wassen poppetjes de dag ervoor uit de siliconen mallen hadden gehaald. Ze moesten nog worden bijgekrabd, -gekerfd en -gesneden voordat ze naar de gieterij gingen. Het waren ook vrouwenfiguren; miniaturen, vergeleken met de grote bustes die ze maakte, maar ook anders. Ze waren zo’n twintig centimeter in hoogte. Deze drie maakten deel uit van haar serie *Wild at Heart*, gestileerde venusjes waaraan hier en daar een hoofd, been of arm ontbrak, omdat deze er dan niet toe deden, maar waaraan de vrouwelijke elementen juist werden benadrukt. De verfijning zat hem echter in de suggestie van lappen kleding die de beeldjes droegen, welke door strenge touw of band bij elkaar gehouden werden en daarmee ook de bedoelde vrouw gebonden hielden. Voor wie het wilde zien, waren het welhaast subtiele updates van de Venus van Hohle Fels uit de Schwäbische Alb, die de leeftijd van 40.000 jaar had. Met een klein beetje pathos kon je zeggen dat het fysieke archetypes waren van de vruchtbare vrouw.

Jos kwam op dinsdag en donderdag naar het atelier om te helpen en ook om er eenvoudigweg te zijn. Vooral bij grote beelden was zijn assistentie onontbeerlijk, niet alleen bij het zware versjouwen van grote bronzen beelden voor

vervoer naar een galerie maar ook bij het secure preparatiewerk dat in de vele verschillende fasen van het gietrijklar maken van een uiteindelijk bronzen beeld nodig was.

Lieke maakte haar beelden meestal in klei. Dat was háár proces van kunstzinnige creatie. Daarna kwam het ambachtelijke proces, welk ze goeddeels deelde met Jos. De kleinere beelden nam ze meestal voor eigen rekening, grotere pakten ze samen aan. Ze streken ze met kwasten in met een vloeibare siliconenlaag, maar dan wel deel voor deel. Een groter beeld kon wel in vier delen bestreken worden, het ene na het andere. Dat was nodig want het kleibeeld was er feitelijk alleen maar om een zogeheten 'negatief' van te gaan vormen. De siliconen delen moesten na droging en uitharding wel weer afzonderlijk van het kleibeeld afgehaald kunnen worden, zodat er een negatieve ruimte binnenin overbleef, en vervolgens weer aan elkaar verbonden om er de was in te kunnen gieten, die dan ook weer een paar dagen moest stollen.

De vloeibare siliconenlaag droogde maar bleef maximaal flexibel en had zich exact als een latexhuid gevormd naar elke vorm, inkeping en uitstulping van het kleibeeld. Over deze laag kneedden ze een dikke huid van een pasteus siliconenmengsel en als dát voldoende cohesie had, kwam daar weer een schil van epoxiehars overheen, welke uithardde tot een keiharde laag die zich had vastgeklonken aan de pasteuze siliconen schil. Zodoende was er een twee- tot vierdelige steunkap ontstaan om het beeld. Maar met klei kon je niks bij de brongieteer, wel met was. Dus

daarom werd in de holle ruimte van de siliconen vorm vloeibare was van zeventig graden gegoten, die dan natuurlijk weer moest stollen en uitharden.

Jos was een stille man, had aan een half woord van Lieke genoeg. Tot voor ruim tien jaar geleden was hij zijn leven lang fysiotherapeut geweest. Nadat zijn vrouw vlak na zijn pensioen stierf, was zijn wereld gekrompen. Zijn kinderen woonden in het noorden van het land en ofschoon hij ze regelmatig bezocht, was er voor hen minder reden met enige regelmaat naar de streek van hun jeugd te reizen. Twee doordeweekse dagen hier bij Lieke waren niettemin genoeg voor hem om de stilte en de muren thuis steeds weer aan te kunnen.

De bronsgieterij

Meestal bracht Lieke haar wassen beelden naar de gieterij van Pie Vaessen en liet het gieten verder graag over aan Pie. Tenslotte moesten er eerst nog grafiet-gipsen mallen om de wassen beelden aangebracht worden. En eer die genoeg uitgehard waren om het kolkende brons van twaalfhonderd graden te kunnen weerstaan, was je ook alweer een paar dagen verder. Pie belde haar echter meestal voordat er gegoten ging worden. Dan kon ze zelf bepalen of ze erbij wilde zijn of niet. Later, na het gieten, afkoelen, uitharden en wegslaan van de mallen en na het zandstralen van de gipsresten op het beeld, belde hij opnieuw, opdat ze de bronzen resultaten kon komen ophalen. Dat was ook weer meestal pas na een paar weken. Soms echter, zoals deze keer, kwam ze het gieten bijwonen.

Het schenken moest in nauwe coördinatie gebeuren want anders was het niet zonder gevaar. De grote schenkhuks, smeltkroes genaamd, werd met grijparmen aan weerszijden bediend, ongeveer zoals straatwerkers zware stenen tilden.

Alle gipsen mallen, van groot naar klein, stonden in het zandbed van wel tien tot vijftien vierkante meters opgesteld, met de gietgaten gretig naar boven. De grote objecten waren eerst. Ze kwamen nu bij de kleintjes aan, en bij de kokers van de driedelige reeks *Wild at Heart*. De smeltkroes was nog steeds een magische huks vloeibaar vuur, het brandend brons kon niet wachten te worden gegoten in de mal waarin het wassen beeld slechts pro forma het

voorwerk had mogen doen maar in een sis via de luchtkanalen de wijk zou moeten nemen voor het louterende vloeibare bronzen vuur; alsof de ziel van het beeld ermee instemde te worden vereeuwigd tot een uiteindelijk onvergankelijke versteende vorm, alsof het zo alsnog zijn of haar bestemming had gevonden. Niet alleen de mens maar misschien ook de ziel verlangde naar vastigheid, een plek, voor altijd.

‘Ho, rustig!’ riep Pie naar Marjan die aan overzijde de andere handvatten van de kroes vasthield. Maar het was al te laat. Marjan had onwillekeurig te snel de bus ingedraaid en de bronzen gloed spatte weg op de rand van de grafiet-gipsen mal. Het gietgat van het beeld werd gemist. Pie maakte een sprongetje achteruit en draaide de smeltkroes in een reflex recht. Er waren heel wat plakkaaten brons op de mallen en de vloer gespetterd. Lieke zag het natuurlijk gebeuren. Ze zou later kijken of er nog wat bruikbaar bij was. Doorgaans werden dergelijke spatresten bij het opruimen bij elkaar geveegd en hergebruikt in vuurkommen voor een volgende gietgelegenheid.

Maar er vond nu iets aparts plaats. Wellicht had niet iedereen aanwezig het bemerkt. Een luttele drie tot vijf seconden na het voorval hoorde Lieke een minieme knal. Dat kon, achteraf beredeneerd, op zich wel komen door de snelle afkoeling, zoals gegoten en gemorst glas ook knallen produceerde. Maar het vreemde was het geluid van wind daarna, vrijwel zoals bij de vertraagde luchtverplaatsing van een dalend en dus laag overvliegend vliegtuig nadat het al voorbij is: een knal als van een zweeps slag

en meteen erna een 'whoosh'. Pie had het ook bemerkt. Hij stond even stil, keek op, probeerde zijn hoofd naar het geluid te draaien, keek Lieke kort aan, schudde in een enkele beweging zijn hoofd en bracht zo zichzelf weer tot orde. 'En nu goed,' zei hij tegen Marjan. Het was allemaal maar een paar seconden.

De gietgaten in de mallen, die allemaal naast elkaar in het zandbed waren opgesteld, werden verder keurig tot aan de rand gevuld en vervolgens met wat zand bedekt tegen het te snel afkoelen. En dat was het voor deze dag.

Ze namen een biertje uit de fles, Lieke kletste nog wat na met deze en gene maar was ondertussen wel benieuwd naar de spatsels die nog steeds achter het zandbed op de vloer lagen. Ze nam ze regelmatig mee naar haar atelier om eventuele decoratieve vormen erin te ontwaren en zo ja, ze bij te slijpen, polijsten, patineren en bij gelegenheid aan vrienden en familie te schenken.

'Jij hebt het ook gehoord,' zei Pie tegen Lieke. Hij vroeg het niet, hij zei het.

'Ja.'

'Dat was nieuw voor mij,' vervolgde hij. 'Vuur en hitte kan natuurlijk in één keer veel lucht aanzuigen maar dit was op een ander moment, vind je ook niet?'

'Ik weet het niet. Het was apart.'

'Tja..., tja... Wanneer kom je ze halen?'

'Doe maar rustig. Volgende week?'

'Goed. Bel of app me maar als je van plan bent te komen.'

Als de gietsels afgekoeld waren, na een kleine week of

wat, moesten ze uit het gipsen omhulsel geslagen worden en gezandstraald. Dat was nog wel een behoorlijke klus. Het verder afwerken, vullen van de ontluchtingsgaten, slijpen, polijsten en patineren deed zij zelf in haar atelier.

‘Ja,’ antwoordde ze, ‘ik ga nog even de vloer inspecteren, als je het goed vindt.’

‘Jaja, je zou eens wat hier laten.’

‘Nee, als het effe kan niks, niente. Je krijgt straks al genoeg centjes van mij.’

‘Ik ben anders toch de liefdadigheid in persoon.’

‘Vind jij.’

‘Hahaha!’

Ze ging kijken achter het zandbed waar de gipsen kokers hadden gestaan. De morsrestanten waren aanzienlijk in aantal, meer dan gewoonlijk vanwege de korte miscommunicatie tussen Pie en Marjan bij het schenken. Ze bleef staan, rekte zich, schrok even, keek nog eens goed. Er was daar iets verder één plakkaat dat nog steeds gloeide. De rest was inmiddels mat en donker. Ze liep ernaartoe, ging gefascineerd door de hurken, bleef stil zitten kijken en voelde nog steeds de warmte stralen. Voor haar, plat op de betonnen vloer lag een bronzen stolsel in de bijna abstracte vorm van een vrouwelijke figuur, of beter: tot aan de taille en de heup was het een vrouw en eronder iets als een zeemeermin. Maar dat niet alleen, het gloeide nog en straalde nog warmte en licht. Niet echt fel meer maar bijzonder intrigerend, omdat de andere stolsels al gedoofd en veel meer afgekoeld waren. Ze besloot nog even te wachten totdat ze het met een paar andere plakkatens kon

oprapen en meenemen. Pie was verderop nog bezig met vege en hier en daar wat opruimen.

Het stolsel was zonder twijfel een rank vrouwenlijf. Een kunstenaar had het zo kunnen stileren. Het hoofd echter was niet meer dan een toevallig uitsteeksel bovenop iets wat de aanzet van de kin had kunnen zijn, alsof het object anoniem moest blijven, zoals een mode-dummy. De gracieus gespreide armen leken net zo zeer op uitstaande vleugels. Aalscholvers konden op eenzelfde zelfverzekerde, bijna vrijpostige manier op een steen in de rivier staan om hun vleugelveren in de zon te laten drogen en zichzelf te koesteren. Haar taille en heup liepen over in een soort verklonken onderstel van een zeemeermin. Het was een zwierige, vrije figuur, met de houding en gestolde aantrekkelijkheid, als je het geheel bekeek, van een flamencodanseres.

Anima 1

Ze wist het niet maar het wás zo. Ze moest er klaar voor zijn. Ze wist het niet maar het zou de dag zijn die in het teken van Zodiac stond en het lichaam van Venus. Het werd tijd, maar al die tijd had ze het begrip 'tijd' niet meer gekend. Het gebeurde, ze had er geen invloed op, ze werd gestuurd. Of anders gezegd, de krachten voerden haar daar waar ze was en waar ze ging.

Er was ook een roep, een stille drang, van heel ver. Ze moest zich gaan laten zien, ze moest vorm nemen. Er was vuur, vloeibaar vuur! Dáár, dáár naartoe. Vloeibaar vuur waarin haar vorm al besloten lag, vuur van amorf transparant verleden maar wellicht vormvaste kristallijne toekomst. Ja, tijd! Ze voelde de dimensies terugkomen.

Ze voegden zich doorgaans naar de gedaanten van onze gedachten of dromen en volgden ons begripsvermogen en onze vaak verdrongen herinneringen. Waar ze dat niet deden, onttrokken ze zich aan onze waarneming en hadden we geen weet van hen.

Marjan had net als Pie, die tegenover haar stond, de handvatten stevig vast, de handvatten van de tang waarin ze de smeltkroes met vloeibaar brandend brons geklemd hielden. Ze wachtte op het signaal van Pie. Hij zei dan altijd: 'Een, twee, ja.' Op dat moment moesten ze tegelijk indraaien zodat het vloeibare brons in de gipsen mallen werd gegoten. Je moest op elkaar afgestemd zijn en tege-

lijk draaien want anders ging het mis en gutste het gloeiende spul over de betonnen vloer in plaats van in de koker waar het beeld zich moest gaan vormen. En dan had je nog geluk als je zelf niet de hete massa op je had gekregen.

‘Let op,’ zei Pie, klaar om af te tellen. Marjan voelde echter plotseling een koude luchtstroom langs haar gezicht scheren, richting schenkbeker leek het. Het verstoorde haar concentratie, ze keek onwillekeurig kort om waar dat vandaan was gekomen en draaide per ongeluk al iets haar handvatten in; het rechter handvat een fractie naar beneden, het linker naar boven. Pie riep nog ‘hooo’ maar een deel van het brons stuitte al weg op de randen van de gipsen kokers en vervolgens spetterde het op de vloer.

Ze had zich losgemaakt, was aangezogen door het vuur, de warme massa nam haar op. Ze gleed mee, klotste op de koude grond, vervloede en nam de vorm die ze al was. Ze koelde in het begin snel af, met een knal, want ze moest een deel van de energie loslaten welke de zelfmodellering had gekost. Maar er was nog vuur in haar, en een zekere warmte en gloed zouden haar nooit helemaal vervlieten, al zou ze nu snel vast worden en schijnbaar koud. Warmte zou desondanks, zoals mensen het wel eens noemden, haar ‘innerlijke zelf’ zijn en soms zou zij die, al was het maar bij suggestie, doorgeven aan de koude, harde materie; of soms naar haar wezen aan de levende energie in de ruimte om haar heen.

En ze wist het niet maar wist het nu: ze was een zij.

Het atelier 2

Ze had de muziek zacht aanstaan in haar atelier op de tweede verdieping van het in de regio welhaast legendarische House of Wonder, waar verschillende kunstenaars hun intrek hadden genomen. Een van haar favoriete liederen kwam voorbij. Ze onderbrak haar bezigheid, het inbranden van het patineermiddel op een ‘doodle’, een gestolde spatrest brons welk ze meegenomen had van de bronggieterij, en draaide de brander even dicht. Ze luisterde naar Vestida de nit en keek onderwijl naar buiten de kraakheldere winterdag in.

*Pinto les notes d'una havanera
Blava com l'aigua d'un mar antic
Blanca d'escuma, dolça com l'aire
Gris de gavines, daurada d'imatges
Vestida de nit.*

De laatste regels zong ze parlando mee: ‘Grijs als de meeuwen, goud als beelden / in avondkledij.’

Haar hulp Jos liep achter haar langs richting de zijruimte, die ze het koffielab noemden. ‘Mooi is dat, hè?’ zei hij.

Ja, dacht ze, vestida de nit, ik doe haar straks echt iets moois aan: een lange strakke turquoiseblauw-groene avondjurk van de mooiste patina met bladgouden accenten op schouders, armen en onderaan de rok, of wat daarvoor doorgaat.

Ofschoon ze op dat moment in de weer was met een

van de andere bronzen 'doodles', waar verder weinig figuratief aan viel af te leiden, waren haar gedachten al bij het bijzondere exemplaar dat nog onbewerkt in de kist lag te wachten, en welk de natuur of het toeval of het lot een onmiskenbare doch mysterieuze vorm van vrouwelijke elegantie en verwachting had verleend. Eigenlijk kon ze niet wachten het platte stuk brons uit de kist te nemen en in haar handen te hebben. Het object echter dat ze nu voor zich hield en aan het bewerken was, leek slechts bedoeld om het geduld te tarten en de verwachtingen op te voeren. Een kunstenaar die het vak ontwikkeld heeft vanuit kennis en ambacht, koppelt inspiratie altijd aan thematische structuur en opbouw. In ieder geval zal hij of zij nooit beginnen met het summum. Kunst is maar al te vaak hard werken, ideeën opboren, plannen, investeren, bouwen, bijstellen en als je geluk hebt, bereik je uiteindelijk voor vijf procent het summum van het kunstig menselijk kunnen.

Lieke had de spanning en verwachting meteen gevoeld toen ze het intrigerende, gloeiende plakkaat aantrof op de koude betonnen vloer van de bronsgieterij. Ofschoon ze nu de andere gevonden spatresten op routine een beetje verkooptechnisch oppimpte, was haar geest al volledig bij dat ene dat nog in de kist lag. Er was misschien geen liefde meer waarachtig dan die welke enige tijd op zich liet wachten.

Vestida de nit. Ze pakte het op uit de kist. En wéér die lichte sensatie, ditmaal in de toppen van haar vingers naar haar handen. Iets van elektriciteit? Magie? Bestond dat?

Ze moest denken aan die glorieuze verhalen van mannen als ze onder elkaar waren en vertelden over toen ze nog jongetjes waren en plasten op de elektrisch geladen afrastering van een fruitboomgaard. De wat ontzueterende associatie deed haar even grinniken. Maar toch, het was heel even maar, dat mogelijk vergelijkbaar schokje en die tinteling ... Maar toch.

Ze hield het plakkaat enige tijd langer in haar handen, bekeek het vanuit alle hoeken en kanten. Het was vanuit zichzelf al zo mooi. Ze kon het echter niet precies duiden, maar het had ook drama in zich, tragiek wellicht zelfs. Na een poosje ging ze dan daadwerkelijk ermee aan de slag, niet om het op te pimpen, maar ..., maar om het een stuk van haarzelf mee te geven; om het te animeren, bij wijze van spreken. Het een ziel in te brengen. Voor zover het die niet al had, dacht ze onwillekeurig meteen erbij: een ziel. Het wás op een of andere manier al als een geanimeerd beeld tot haar gekomen. Het leek wel te ademen. Het was haar overkomen.

Dus ze begon met polijsten maar beperkte zich voornamelijk tot het oppervlak. Er zaten weliswaar hier en daar scherpe uitsteeksels op de randen maar de meeste daarvan liet ze intact. Alleen die aan de zijkant van de jurk sleep ze weg. Terwijl ze vervolgens aan het patineren was, drong het steeds meer tot haar door hoe sierlijk en eigenlijk hoe vrolijk, onbevagen en uitdagend de houding en uitstraling wel niet was, en tegelijk alsof dat een omgekeerde werkelijkheid verborg. Ze bracht het patineermiddel met een plat kwastje aan en hield er meteen de brander

bij. Inmiddels kwam een lied van Tom Waits op de playlist voorbij. 'Walzing Matilda'.

Wasted and wounded, it ain't what the moon did...

Ze neuriede en zong het in stukjes mee. Als je het over het summum van het een of ander had, dan was dit lied het summum van verlatenheid en melancholie. Ze had zich ooit in de oorsprong en betekenis van het lied verdiept. Het was oorspronkelijk een Australische traditional geweest, al meer dan honderd jaar oud. Cowboys of rangers die de 'outback' van Australië met hun vee moesten doorkruisen, noemden hun backpack vaak hun 'Matilda' en 'walzing' stond in eerste betekenis voor reizen, 'traveling': rondtrekken met Mathilda dus. Ze hadden hun 'Matilda' overal bij zich maar omdat ze verder niets bezaten of hadden, kreeg het begrip 'Matilda' een multifunctionele invulling. Als ze bijvoorbeeld 's avonds rond het vuur zaten en liederen zongen, kon 'Matilda' zomaar ter hand worden genomen als plaatsvervangend danspartner. Even later werd zij het hoofdkussen en god weet 'what else'. Troost ontlokt creativiteit.

*... she follows wherever you may go
Waltzing Matilda, waltzing Matilda, you'll go waltzing Matilda with me.*

Tom Waits projecteerde dit Australische idee van totale sociale en emotionele desolatie een kleine honderd jaar later,

halverwege de jaren '70 van de twintigste eeuw, op het nachtleven in de westerse grootstad.

And it's a battered old suitcase

To a hotel someplace

And a wound that will never heal...

Liekes aandacht richtte zich weer wat meer bewust op het intrigerende beeld in haar handen. Ze beeldde zich een moment in dat het meegaf met wat ze aan het doen was; hoe ze het vasthield en het patineermiddel aanbracht met het kwastje, of dat het zich welgevallig schikte naar de warmte van de brander. 'Tja Matilda,' zei ze in zichzelf, 'wie b en jij eigenlijk? Waar kom je vandaan? Wie volg jij? Wat is j uw *wound*? Of heb jij  emand verwond?' Ze patineerde losjes stukjes van haar onderstel, haar meerminnenvin, als het ware, en richtte er vervolgens de brander op. Ze werkte hierna iets verder naar boven. Ze bestreek en brandde met zorg en liefde de heup, taille, borst, legde de brander opzij. Haar oog viel weer op het uitsteeksel boven de schouders, daar waar je je een kin kon voorstellen, of een restant ervan.

'Die *wound* kan ook ik niet meer *healen*, vrees ik. Sorry. Wat heb je gedaan, wat is daar in godsnaam gebeurd?' voegde ze er zachtjes pratend aan toe. Ze wreef voorzichtig met haar wijsvinger over het uitsteeksel. Nu vielen haar ook pas de overgebleven luchtgaten in het lijf op. Tenminste, ze bekeek ze nu bewust. Uiteraard waren het luchtgaten die het brons op de vloer niet meer had kunnen

dichten. Maar het geheel beijkend, leken ze bijna betekenis te hebben.

Het was even, heel even maar: een duizeling, een lichtheid in haar hoofd, een hapering, alsof ze een miniem momentje weg was. Het patineerkwastje viel uit haar hand. Ze schrok. Jos keek om de hoek van het zijkamertje, het koffielab.

‘Begin je nu ook al in jezelf te praten?’ grapte hij.

Ze zat met de rug naar hem toe maar reageerde niet. Hij liep om naar haar, de theedoek nog in de hand, en zag haar wit gezicht, de opengesperde ogen, het kwastje op tafel en de brander ernaast.

‘Lieke!’ riep hij. ‘Wat nu!’

‘Weet niet. Laat me heel even. Is de koffie klaar?’

‘Ja.’ Hij bestudeerde haar gezicht. Nee, er trok niks scheef weg. ‘Zal ik je helpen?’

‘Nee, man! Ik kom.’ Ze stond langzaam op en ging hem na.

Jos zette de kopjes op tafel en observeerde haar zo opvallend mogelijk. ‘Hoe is het?’ vroeg hij toch maar.

‘Het gaat wel weer, hoor. Ik zakte even weg.’

‘Heb je dat eerder gehad?’

‘Nee, echt nooit.’

‘Een reden voor een kleine checkup bij de huisarts, Lieke.’

‘Als ik het nog één keer krijg, zal ik dat zeker doen,’ antwoordde ze. ‘Doe me maar een chocolaatje. Misschien is het dat.’

Wat was dat, vroeg ze zichzelf in stilte af. Ze had sterk

het gevoel dat het niet iets fysieks was. Ze durfde haast niet te denken wat ze dacht. Het leek vanuit het beeld te komen, alsof ze een soort antwoord of reactie op haar vraag had gekregen.

‘Ben je er klaar mee?’ vroeg Jos.

‘Bijna. Ik ga nog wat bladgoud doen.’

‘Dan ben je nog even bezig.’

‘Ja. Maar ik doe maar een beetje. Vooral op de schouders en armen, denk ik.’

‘Op de vleugels, bedoel je,’ zei Jos.

Lieke keek hem verbaasd maar indringend aan, glimlachend. Ze antwoordde niet.

Don

Het was begin oktober, 2 oktober. Hij zou het zich later herinneren, omdat hij deze dag elk jaar tamelijk helder beleefde vanwege ooit de vroege dood van zijn vader. Maar Lott had het een paar dagen geleden al over de Kerst gehad en de kinderen gepolst waar zij dit jaar de Kerst wilden gaan doorbrengen. En wonderbaarlijk genoeg hadden ze dat ook al weten te zeggen. Dit jaar zouden ze zijn kinderen en hun aanhang met die dagen niet te zien krijgen, behalve mogelijk via de beeldapp. Vorig jaar waren ze wel geweest, samen met die van Lott. Nu gingen ze eerste kerstdag naar de ouders van hun aanhang en de tweede naar hun moeder, Dons ex.

Hij had voor de Kerst van vorig jaar in de Wereldwinkel in Lotts stad drie kleine bronzen bewaarengeltjes van een kleine tien centimer voor hen gekocht en twee voor de dochters van Lott. Dat viel goed toen en als ze hen bezochten, stonden de lieflijke dingetjes bij elk van de drie en de twee van Lott op een mooie gereserveerde plek in de boekenkast. Het waren toen ook de laatste engeltjes in de winkel geweest. Alhoewel, er was er nog één over, maar die was duidelijk minder aansprekend en ook nauwelijks gepatineerd. Aanvankelijk had hij nog getwijfeld of hij het objectje niet toch zou kopen, voor hemzelf. Hij vond dat hij wel toe was aan een beetje een fatsoenlijke bewaarengel. De twijfel won het echter en hij liet het beeldje daar in de winkel, voor mogelijk een andere en vast wat minder getroubleerde koper. Hij moest er nog in zichzelf om la-

chen, de redenatie dat naarmate je meer getroubleerd was je een substantiëlere bewaarengel verdiende. Enige zelf-ironie was hem niet echt vreemd.

Toch bleef hij in de loop van het jaar vagelijk uitkijken naar een mooie bewaarengel voor hemzelf, vooral in steden in snuisterijwinkeltjes als ze op zoek waren naar cadeautjes voor anderen. Maar eigenlijk had hij dat in eerdere jaren ook al vaak gedaan, iets zoeken en vinden wat zijn melancholische inslag af en toe naar believen zou kunnen lenigen. Zijn oog zocht dan altijd naar 'nog iets', iets onbestemds. Natuurlijk was dat een verloren zoektocht, dat besefte hij ook wel, want mocht hij zo'n ding tegenkomen dan zou hij toch weer uiterst kritisch zijn op vorm, materiaal en uitdrukingskracht. De engel moest wel écht zijn en passend, en geen kitschfrutseltje. Hij had er intuïtief al hoge maatstaven voor aangelegd. En diep van binnen wist hij dat je nu eenmaal nooit naar een bewaarengel moest zoeken. Als die überhaupt bestond voor je, kwam hij of zij naar jóu toe en niet andersom. Dan liep je er op een onbewaakt moment vanzelf tegenaan. Was een bewaarengel trouwens een hij of een zij? Hij besloot dat die voor hemzelf in ieder geval een zij moest zijn, een anima. Voor een vrouw mocht het een hij zijn, een animus. Toen hij dit bedacht, besefte hij dat dit, vanwege de heersende genderneutraalprescripties, meteen veel commentaar zou opleveren als hij dat zo publiekelijk zou uitspreken. Hij hield het erop dat een bewaarengel in ieder geval de geaardheid van je eigen voorkeur moest hebben, dat het anders sowieso al niet werkte.

Don kreeg melding van een nieuwe post op Instagram. Aha, van Lieke! Hij kende haar en haar werk goed. Tot tien jaar geleden had hij zelf een galerie gehad. In die tijd had Lieke nog niet echt een kunstenaarsnaam opgebouwd, maar inmiddels was haar zogeheten kunstenaarsfactor exponentieel gegroeid. Ze hoefde zelf al lang niet meer naar galeries op zoek te gaan, de gerenommeerde galeries kwamen met beleefde verzoeken en reële zakelijke verrekeningsvoorstellen naar haar. Ook verkocht ze rechtstreeks en werkte ze in opdracht.

Bij het aanklikken van het Instagramicoontje kwam haar post meteen naar voren. Hij zag een ogenschijnlijk plat bronzen beeld, waarschijnlijk niet erg groot, twintig tot vijfentwintig centimeter hoog, schatte hij, op een hardstenen sokkeltje. Het had een abstracte vorm. 'Kleine doodles,' stond er als toelichting bij. 'Dit is de eerste van een serie van drie, welke ik *Playful Nature 1, 2 en 3* noem.' Aha, mooi, dacht Don. Hij klikte op het pijltje rechts om naar de volgende afbeelding te gaan. Dit was een andere maar niet wezenlijk verschillende willekeurige abstracte vorm, wel iets speelser gepatineerd en aan een zijde had Lieke ook een beetje bladgoud aangebracht. Op zich decoratief genoeg om bijvoorbeeld iemand te schenken bij zijn of haar jubileum of pensioen, of zomaar.

Don wist waar deze afbeeldingen uit voortkwamen. Lieke noemde de bronsspeters die het inlaatgat van de gipsen mal hadden gemist en op de vloer terecht waren gekomen, *doodles*. Het woord gaf in ieder geval het willekeurige aan, iets als de raadsels van het toeval. Zij spec-

teerde ze altijd na het gieten als ze voldoende afgekoeld waren en raapte alleen de plakATEN op die een aparte vorm hadden en waar ze iets in zag. Ze bekeek ze geconcentreerd van alle kanten en nam ze mee naar haar atelier. De rest ging toch al in een grote container van de gieterij voor hergebruik.

In haar atelier borg ze de meegenomen plakATEN op in een kist die naast de werktafel op de grond stond. Af en toe, op rustiger momenten en als ze zin had, nam ze een *doodle* ter hand, bekeek het voorwerp opnieuw van alle kanten, sleep wat ongewenste uitsteeksel weg, polijste hier en daar stukjes oppervlak, patineerde speels delen van het oppervlak. Ze deed dat laatste liefst met een oplossing van kopernitrat, welke ze met platte kwast losjes aanbracht en met de brander inwerkte, waardoor een mooie blauw-groene antieke koperroest ontstond. Voor een beeldenaar waren dit tussendoortjes, was de vervaardiging niet veel meer dan een beetje zinnen, en wat daaruit ontstond, kon je in relatieve zin welhaast kunst-snuisterijtjes noemen. Vandaar dat Liekes private nomenclatuur *doodles* en *playful nature* zo treffend weergaf hoe je de waarde van dergelijke kleine objecten moest inschatten; niet al te hoog. Decoratie is iets anders dan kunst.

Don klikte door naar de afbeelding van het derde bronzen voorwerp. Hij keek, keek opnieuw... Dit was compleet anders! Het toeval van de guts brons op de grond schootelde hem nu een waarachtige figuur voor. En wat voor één! Met een schok realiseerde hij zich: dit beeld is er voor mij! Het is naar mij toe gekomen. Ik heb gezocht, gezocht,

maar het is gekomen! Zomaar! Just like that! Het voelde alsof het een onmiddellijke koppeling met zijn ziel maakte, wat dat dan ook zijn mag, maar wel naar een ver vergeten stuk ziel. Al het weten viel weg, het feitelijke weten hoe dit slechts een guts brons was die op de grond spetterde, hoe dit dan wel toevallig deze figuratieve vorm had aangenomen, hoe Lieke deze uit haar verzameling had geplukt en bewerkt, met liefde en overgave, dat straalde er duidelijk wel vanaf. Alle weten dat dit een mooi en kunstig resultaat had opgeleverd, het dééd er allemaal niet toe. De beeltenis raakte hem waar hij lange tijd niet meer geraakt had willen worden, uit zelfbescherming. Want hij herkende haar! Hij herkende de afbeelding, en hij wist: het is géén déjà vu, geen herinneringsvergissing, geen 'bekanntheitstäuschung'. Nee, de samenloop is echt. Hij wist niet hoe maar hij ervoer de aanblik als een teken. En god weet waarvan, dacht hij.

Hij belde Lieke:

'Lieke, met Don.'

'Don!? Dát is een tijd geleden!'

'Yep. Ik zit op Instagram. Heb je nummer drie van die *Playful Nature*-dingetjes nog?

'Ja? Tjonge, je bent er wel snel bij, zeg.'

'Zet die maar opzij. Wat moet je ervoor hebben?'

'Eh, twee-vijfentwintig.'

'OK. Wanneer kan ik het komen halen?' Het was vrijdag.

'Eh, maandag ben ik er niet. Kun je dinsdag?'

'Prima. Hoe laat?'

‘Tien uur?’

‘Goed, dan ben ik er. Heb je ook koffie?’

‘Haha. Als je dan wat spraakzamer bent ...’

‘Vast wel. Wacht maar af.’

Ze had haar atelier links aan het einde van de gang op de tweede, de bovenste verdieping van het gebouw. *House of Wonder* was ooit een school geweest. Nu waren er kunstenaars van allerlei signatuur en allooï gevestigd.

Ze stond hem al op te wachten. ‘Hierheen, meneer,’ zei ze lachend, met haar rechterarm uitgestoken naar de deur. Het was een gezellige, rommelige en tegelijk overzichtelijke werkplaats, wat bij een kunstenaar natuurlijk atelier werd genoemd. Na enige inspectie had hij de indruk dat het ooit een biologie- of natuurkundelokaal moest zijn geweest, omdat er rechts een kleinere ruimte aan vastzat die ongetwijfeld dienst had gedaan als het lab van de amanuensis. Er stonden nu rondom beelden opgesteld die waarschijnlijk nog naar een galerie gingen, sommige die nog bijgeslepen en bewerkt moesten worden en belangrijker, hier was het koffieapparaat en de ruime ronde zittafel.

Er was nog iemand en die was al aan het werk in het ateliergedeelte. Een tengere man van pensioengerechtigde leeftijd, schatte Don. Hij had een sympathiek gezicht.

‘En is dit dan je bevallige assistent?’ richtte Don zich tot Lieke. De man lachte.

‘Dat heb je goed gezien,’ antwoordde ze. ‘Dit is Jos. Hij is hier op dinsdag en donderdag.’

Don liep op Jos toe. ‘Hallo, Jos. Even een coronaelle-